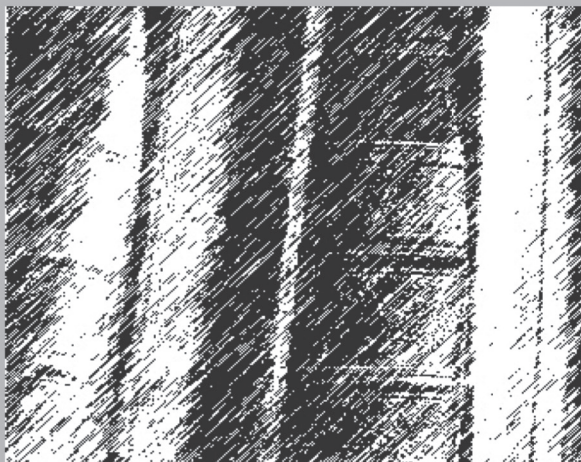

Psychospołeczne aspekty życia rodzinnego.
Red. Teresa Rostowska, Aleksandra Peplińska.
Warszawa, Wydawnictwo Difin 2010,
ISBN 978-83-7641-167-5, ss. 328

Powszechne wydaje się przekonanie o kryzysie rodziny i małżeństwa. Jednak w świecie relatywizmu aksjologicznego, nihilizmu, zagubienia i niepewności człowiek poszukuje „schronienia” w intymnych związkach, właśnie relacjach rodzinnych i małżeńskich. Powstają zatem pytania: Jak w XXI wieku funkcjonuje instytucja małżeństwa i rodziny? Co sprzyja ich trwałości i spójności? W jakim sensie relacje rodzinne i małżeńskie wyznaczają subiektywne poczucie jakości życia jednostki oraz w jakim stopniu i zakresie choroba, niepełnosprawność fizyczna i somatyczna członków rodziny wpływa na jakość życia rodzinnego i małżeńskiego? Autorzy recenzowanej publikacji próbują udzielić odpowiedzi na te pytania, a także wyjaśnić psychospołeczne mechanizmy zachowania człowieka w rodzinie i małżeństwie.

Treść publikacji została podzielona na cztery tematyczne rozdziały. W pierwszym, zatytułowanym *Małżeństwo podstawą życia rodzinnego*, podjęto zagadnienia genetycznych, ewolucyjnych i neuropsychologicznych wyznaczników funkcjonowania małżeństwa i rodziny, wskazując na to, iż dotychczasowe społeczno-kulturowe podejście do zagadnienia jest zawężone i niewystarczające do zrozumienia i wyjaśnienia istoty intymnych relacji interpersonalnych w małżeństwie i rodzinie oraz ich subiektywnego doświadczania przez jednostkę. Zaprezentowano wyniki badań prze-

łomu lat 2008 i 2009 nad percepcją małżeństwa przez młodych Polaków. Reprezentatywna próba 2000 osób pozwoliła na generalizację wniosków, że małżeństwo jest nadal atrakcyjną i pożądaną formą bycia razem, co jest zaprzeczeniem obiegowej opinii, że to sentymentalny relikw z przeszłości. Szczęście małżeńskie i udane potomstwo to nadal priorytetowy cel życiowy młodych ludzi w naszym kraju. Wnikliwie zanalizowano kwestię jakości życia małżeństw poprzedzonych kohabitacją i choć nie stwierdzono statystycznie istotnych zależności między występowaniem i niewystępowaniem kohabitacji przedślubnej a integracją badanych małżeństw, to jednak potwierdzono negatywne skutki tzw. efektu kohabitacji. Ostatnie dwa teksty dotyczą roli empatii i przyjmowanych przez małżonków wzorców/strategii rozwiązywania konfliktów w postrzeganiu małżeństwa i ich wpływu na ocenę jakości relacji interpersonalnych.

W rozdziale drugim *Zdrowotne aspekty życia rodzinnego* uwaga Autorów koncentruje się na niezwykle ważnym problemie funkcjonowania i jakości życia rodziny osoby niepełnosprawnej i chorej. Pokazano tu trudności związane z koniecznością modyfikacji dotychczasowego modelu funkcjonowania związku, przeformułowania celów, przekształcenia, rekonstrukcji więzi małżeńskich i rodzinnych. Podkreślono konieczność prowadzenia dalszych pogłębionych badań i poszukiwań bardziej efektywnych programów pomocy i wsparcia dla rodzin, w których pozostają osoby po urazach mózgu, rodzin posiadających dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym i upośledzeniem umysłowym.

Jako że praca zawodowa jest jednym z głównych czynników determinujących poziom i jakość życia jednostki i jej funkcjonowania w rodzinie, w rozdziale trzecim podjęto namysł nad problemem aktywności zawodowej. W kolejnych opracowaniach omówiono kwestię adaptacji zawodowej nauczycieli w kontekście struktury rodziny. Zasadniczo potwierdzono, że najbardziej pozytywne postawy wobec pracy prezentowali nauczyciele będący w związkach małżeńskich, posiadający potomstwo. Co ciekawe, zauważono, iż w rodzinach niepełnych bądź źle funkcjonujących wzrasta rola pracy w życiu jednostki, co implikuje bardziej pozytywną ocenę warunków i zadań pracy zawodowej. Podjęto próbę określenia wpływu aktywności zawodowej na poziom samooceny kobiet posiadających rodzinę. Badania pozwoliły na sformułowanie wniosków, że kobiety pracujące odznaczają się wyższą samooceną w zakresie czterech z pięciu obszarów percepcyjnej samowiedzy. Zająto się nowym i jeszcze niedostatecznie rozpoznanym problemem pracoholizmu, wskazując na potrzebę eksploracji doświadczeń z dzieciństwa w badaniach i terapii osób dotkniętych tym uzależnieniem. Zwrócono uwagę na zjawisko mobbingu jako czynnika zaburzającego trwałość i integralność funkcjonowania rodziny. Nakreślono mechanizmy wzajemnych oddziaływań dwóch podstawowych obszarów

funkcjonowania człowieka dorosłego — pracy i rodziny. Skoncentrowano się głównie na różnicach uwarunkowanych płcią, wykazując, iż w pełnieniu ról zawodowych i rodzinnych wyraźnie jest zaznaczona asymetria, tj. kobiety są znacznie bardziej zaangażowane w pełnienie ról rodzinnych niż mężczyźni, którzy zdecydowanie więcej czasu przeznaczają na pracę zawodową.

Całość zamykają teksty poświęcone jakości życia rodziców osób chorych psychicznie oraz postawom rodziców wobec niepełnosprawnego intelektualnie dziecka jako wyznacznikom jakości relacji małżeńskich.

W moim przekonaniu publikacja jest niezwykle cennym, interdyscyplinarnym opracowaniem naukowym zagadnień społecznie ważnych i interesujących poznawczo. Prezentowane badania i analizy wyznaczają nową perspektywę analiz uwarunkowań ludzkich zachowań, poszerzają ogłód rodziny i małżeństwa, wskazują nowe obszary naukowych eksploatacji, skłaniają do refleksji.

Sądzę, że książka jest wartościową i ciekawą propozycją nie tylko dla pracowników naukowych, studentów psychologii i pedagogiki, ale także wszystkich, którzy próbują pomóc i zrozumieć drugiego człowieka.

Beata Pitula